ΑΓΩΓΗ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ

Γράφει ο Δρ Βασίλης Αδραχτάς → Τηλ: 0431262823 → mousaiostheotrelos@yahoo.com.au

Από το στόμα τού Δημόκριτου στα παιδιά τής Ρογδαλής η Ελλάδα μιλάει ακόμα την ίδια γλώσσα

Σύμφωνα με τη χειρόγραφη παράδοση των δοξογράφων, πολλοί και διάφοροι είναι οι αποφθεγματικοί λόγοι που αποδίδονται στον μεγάλο φιλόσοφο Δημόκριτο από τα Άβδηρα. Ναι, εκείνον εννοώ, που μας άνοιξε για πρώτη φορά τα μάτια –να!– με τη θεωρία του περί ατόμων θέλοντας να τραγουδήσει την αρχή που διέπει της ύλης την πάσα ύπαρξη. Λένε, λοιπόν, οι καλοί μας οι δοξογράφοι ότι ο Θρακιώτης ο Δημόκριτος –ο γελαστός φιλόσοφος που λέω εγώ, μιας και είχε στο πρόσωπο ο αφιλότιμος ένα χαμόγελο ίσα μ' ένα στρέμμα– είπε και ξανείπε, λένε, λόγια σαν κι αυτά:

άνθρωποι τύχης είδωλον επλάσαντο,
πρόφασιν ιδίης αβουλίης

πολλοί δρώντες αίσχιστα,
λόγους αρίστους ασκέουσι

ο κόσμος σκηνή, ο βίος πάροδος.
ήλθον, είδον, απήλθον.

ηδοναί άκαιροι τίκτουσιν αηδίας

ποθητός είναι μάλλον ή φοβερός κατά βίον προαιρού. ον πάντες φοβούνται, πάντας φοβείται.

Τονίζω και πάλι ότι είναι οι δοξογράφοι που λένε ότι τούτα τα ξεστόμισε ο Δημόκριτος. Δύσκολο πολύ να το επιβεβαιώσουμε πέραν πάσης αμφιβολίας. Μα είναι άσχετο για τους σκοπούς αυτού του άρθρου αν όντως ο Δημόκριτος έκανε τη δουλειά. Σημασία έχει πως κάποιος την έκανε κι ότι οι παλαιοί τα θεώρησαν τα λόγια τόσο σημαντικά που τα 'βαλαν στα χείλη τού Δημόκριτου. Εντάξει, αλλά θα μου πείτε: πέρνα επιτέλους στο παρασύνθημα· γιατί στο καλό βάλθηκες να μας τα πιπιλάς όλα αυτά; Κοιτάξτε, όπως σας έχω πει σε χρόνο ανύποπτο, μαζί με κάτι άλλα παιδιά –μεγαλοπαιδιά, δηλαδή– μαζευόμαστε κάθε Δευτέρα γύρω στις 7 το βράδυ και για δυο ώρες δοκιμάζουμε την τύχη μας –την ελληνική μας τύχη– στης γλώσσας τα καμώματα. Την παρέα μας τη λέμε **Εργαστήρι Ελληνικής Γλώσσας «Γλωσσολαλείν»** κι αποτελεί ένα από τα τμήματα που λειτουργούν στο πλαίσιο της **Ελληνικής Ακαδημίας της ΑΧΕΠΑ «PAIDEIA»**. Κάνουμε διάφορα φέτος εκεί, μα όλα τους λίγο-πολύ έχουν να λένε πως η γλώσσα μας η ελληνική συνεχίζει μέσα στους αιώνες τη ζωή της ακριβώς γιατί μύριοι τόσοι παράγοντες της κόβουν τη συνέχεια. Για να το πω πιο επιστημονικά, το θέμα τού φετινού Εργαστηρίου είναι «Η διαλεκτική συνέχειας και ασυνέχειας: μια άλλη προσέγγιση του διαχρονικού χαρακτήρα της ελληνικότητας». Σ' αυτό το πλαίσιο, επομένως, την τελευταία φορά είπα να καταπιαστούμε να μεταφράσουμε τα λόγια τού Δημόκριτου που σας σημείωσα παραπάνω. Έτσι, για να δούμε τι θα βγει. Και να τι βγήκε:

πλάσανε οι άνθρωποι της τύχης είδωλα /
την αβουλιά τους έχοντας για πρόφαση

πολλοί στη δράση αίσχιστοι /
άριστα ασκούν τα λόγια
στη σκηνή τού κόσμου παροδικός ο βίος: ήλθον, είδον κι απήλθον!

η ηδονή η άκαιρη τεκνοβολά αηδίες

προαίρεση ας έχεις στο βίο ποθητός
παρά φόβητρο να είσαι /
αυτόν που πάντες τον φοβούνται,
πάντες και τους φοβάται.

Πρώτα απ' όλα οφείλω να ευχαριστήσω όλα τα παιδιά (όσα ήταν παρόντα την περασμένη Δευτέρα) –την Έφη, τον Κώστα, τη Γιώτα και τον Δημήτρη– για τη συμβολή τους στην ποιητική μετάφραση που βγήκε. Η τελική ευθύνη, βέβαια, όπως λένε όλοι οι επίδοξοι συγγραφείς, ανήκει σε μένα, αλλά δεν θα υπήρχε κανένα τέλος, εάν ετούτα τα παιδιά δεν πετάγανε σαν στρακαστρούκες στην αρχή τα δικά τους τα λόγια. Λόγια σ' ανταπόκριση –συνέχεια, τη λέω εγώ– με τα λόγια του παππού Δημόκριτου. Εντούτοις, παράλληλα ή, αν θέλετε, ενδόμυχα υφίσταται με τον τρόπο της και η ασυνέχεια. Διότι, όπως και να το κάνουμε, άλλα τα λόγια τα δικά μας κι άλλα του Δημόκριτου. Άλλα και ίδια, την αυτή στιγμή. Ιδού το μεγαλείο της συνέχειας της ελληνικής γλώσσας μέσα στην ασυνέχειά της! Κι όποιος μπορεί να νιώσει την ευτυχία που νιώσαμε εμείς για δύο ώρες, μπράβο του. Όποιος δεν μπορεί, τότε ας πάει να ξαναβαφτιστεί Έλληνας, γιατί φαίνεται πως του 'φυγε το λάδι…

Πέρα από τη μετάφραση βγήκαν κι άλλα πολλά τις δυο ώρες που παλεύαμε να μεταφράσουμε χωρίς να παραφράσουμε της γλώσσας τις φράσεις. Το πιο ωραίο ήταν του Δημήτρη, το οποίο προκάλεσε τη μάνητα της Γιώτας που το θεώρησε υπέρ του δέοντος λαϊκό, κάτι σαν στιχάκι τού Μητσάκη! Αντί να ικανοποιηθεί με το

η ηδονή η άκαιρη τεκνοβολά αηδίες

αντιπρότεινε ως τελική σύλληψη του νοήματος και του αισθήματος της παραδεδομένης φράσης το

άκαιρες χαρές γεννήτορες τεράτων

Κι όλοι, αυτές τις μέρες, γινόμαστε μάρτυρες, γι' άλλη μια φορά δυστυχώς, των τεράτων που γεννά –φτιάχνει, μαθές, για μια ολάκερη ζωή– η αρρωστημένη χαρά ορισμένων ακαίρων καιρικών μεγαλοσχημόνων…

Το «τεκνοβολά» το επέβαλα ετσιθελικά εγώ, κατά το «γεννοβολά», μιας και το «τίκτει» σημαίνει ότι αυτό που «βολιέται», πετάγεται δηλαδή στης ύπαρξης το είναι, δεν είναι παρά το τέκνο. Και μην πάτε να το βρείτε στα λεξικά, γιατί εδώ –μα όλους τους ελληνικούς θεούς– βογκάει η ελληνική γλώσσα και γεννοβολά αλλιώς. Ποια είναι η απόδειξη; Εμείς είμαστε η απόδειξη! Μία παρεΐτσα βαρεμένους που ζωντανεύει μια άλλη Ελλάδα, τη μόνη Ελλάδα που έχει παραμείνει καταδική μας…